

Darba lapas autors: Ieva Āne-Miķelsone, Emīla Dārziņa mūzikas vidusskola

Darba lapa paredzēta: 7.-9. klasei.

Darba lapas nosaukums: "V.Plūdons poēmas "Atraitnes dēls" formas teorija"

Literatūra pamatskolā

V.Plūdons Poēma "Atraitnes dēls"

Izpildot šo darba lapu, Tu izpētīsi, cik meistarīgi autors izmantojis valodas līdzekļus, tēlainās izteiksmes līdzekļus un dažādus dzejas teksta veidošanas paņēmienus poēmas idejas atklāsmē!

Katrā poēmas nodaļā vai tās posmā autors izmanto citu pantu formu un atskaņu izvietojumu.

Izpēti to - turpini un aizpildi tabulu!

Poēmas daļa	Pantu rindu skaits pantā, atskaņu sistēma	Īpašas piezīmes, izņēmumi	Nozīme satura atklāsmē
Šķiršanās	4 rindas Pirmā un trešā rinda ir vienādas, tām ir atskaņa ar 4 rindu	Dialoga forma. Pirmo pantu saka māte, otro dēls, un tā tas mainās visā nodaļā.	Dialogs izceļ pretstatu starp dēlu un māti, viņu noskaņojumu
Uz gaismu 1.un 2.posms		Posma pēdējā pantā ir 6 īsākas rindas, 1.atskaņa ar 2., 4. ar 5., bet 3. ar 6.	
Uz gaismu 3.posms			
Ziedi un salna 1.posms			
Ziedi un salna 2.posms			
Ziedi un salna 3.posms			
Ziedi un salna 4.posms			
Izskaņa			

Darba lapas autors: Ieva Āne-Miķelsone, Emīla Dārziņa mūzikas vidusskola

Darba lapa paredzēta: 7.-9. klasei.

Darba lapas nosaukums: "V.Plūdons poēmas "Atraitnes dēls" formas teorija"

Kurš no panta veidošanas paņēmieniem Tev šķita interesantākais/sarežģītākais/piemērotākais nodaļas satura atklāsmei, kāpēc?

Kā mainītos poēma, ja tā būtu sarakstīta viscaur vienādā panta formā vai vispār verlibrā (brīvajā pantā)? Ko tā, tavuprāt, iegūtu vai zaudētu?

Izpēti, kā autors tekstā izmanto aliterācijas (ja nepieciešams, noskaidro, kas ir aliterācija, izmantojot [dzejas vārdnīcu](#))! Turpini tabulu, pabeidzot vēl 3 piemērus!

Aliterācijas piemērs	Poēmas nodaļa, posms	Kādas skaņas/skaņu aliterācija, kādu dzirdes gleznu tā rada vai paspilgtina
Un, uz nastas roku atspiedusi, Kaktā vārga vecenīte snauž. Matus sirma sarma viņai rotā, Dzīslu tīkli sausās rokas sedz; Vaska sejā, grumbu izvagotā, Trūkuma un rūpju pēdas redz.	Uz gaismu, 2.posms	S skaņu aliterācija, tā liek sadzirdēt, palīdz iztēloties kā šņākuļo aizmigusī vecenīte, rada miegainības sajūtu.
Dzelzs rumaks sprauslā, zviedz; dzzelzs rati klandzot klandās,		
	Uz gaismu 1.posms	R skaņas aliterācija, attēlo ...
		... .. aliterācijas, attēlo skaņas, vilcienam samazinot ātrumu, bremzējot un visbeidzot apstājoties.

Darba lapas autors: Ieva Āne-Miķelsone, Emīla Dārziņa mūzikas vidusskola

Darba lapa paredzēta: 7.-9. klasei.

Darba lapas nosaukums: "V.Plūdons poēmas "Atraitnes dēls" formas teorija"

Izsaki savu viedokli par aliterāciju lietojumu šajā poēmā! Vai Tev jau bija gadījies lasīt ko līdzīgu? Vai Tu vari iedomāties, ka varētu izmantot aliterāciju savā radošā darbā?

Noskaidro, kas ir okazonālims (vari izmantot Letonikas terminu [vārdnīcu](#) vai skaidrojumu Nacionālajā [enciklopēdijā](#))!

Izraksti no poēmas "Atraitnes dēls" vismaz 3 okazonālistu piemērus!

Uzraksti, kāpēc, Tavuprāt, autors ir tādus darinājis un lietojis! Kā Tu to vērtē?

Salīdzini pieturzīmju lietojumu un atrašanās vietu šajos divos poēmas nodaļas "Ziedi un salna" 2. un 3. posma teksta piemēros! Ieraksti iederīgus vārdus daudzpunktu vietā!

Ap manim dzīve plūst kā milzu okeāns, — Es nabags kuģinieks pie vētras šķelta masta; Tur dzelmē pazuda man dārgais talismans, Un bākas nemana nekur uz tālā krasta. Visapkārt bangas rūc, un trako dziļums baigs, Un baigā dziļumā nirdz nāves šausmu vaigs.	Un nomirēju nāves kliedzienu... Es nāvi redzēju... Tā lēni līda Gar manu gultu, kad es atnācu Šai namā. Lēni, lēni viņa līda Kā zaglis tumsā, nē, kā plēsīgs zvērs, Kas laupījumu glūn. Tas bija nakti.
Pieturzīmes parasti atrodas rindu .... Rindu beigās sakrīt ar teikumu vai teikuma daļu _... un loģiskajām	Pieturzīmes šajā fragmentā biežāk atrodas rindu ... , nevis .... Īpaši daudz izmantota daudzpunkte. Teikumu un teikuma daļu beigās bieži atrodas rindu ....

Ko autors panāk, poēmas 3. posmā tik neparasti izkārtējot teikumus pantos?

Darba lapas autors: Ieva Āne-Miķelsone, Emīla Dārziņa mūzikas vidusskola

Darba lapa paredzēta: 7.-9. klasei.

Darba lapas nosaukums: "V.Plūdons poēmas "Atraitnes dēls" formas teorija"

Izraksti tabulā no poēmas teksta pa vienam norādīto tēlainās izteiksmes līdzekļu piemēram, aizpildi tabulu!

Tēlainās izteiksmes līdzeklis	Teksta piemērs	Glezna, kuras radīšanai tas izmantots
Piemērs. Salīdzinājums	<i>Kā svina pielieta uz krūtīm galva sveras.</i>	<i>Sajūtu glezna – cik grūti noturēt galvu, kad ļoti nāk miegs, cik smaga tā liekas.</i>
Salīdzinājums		
Epitets		
Personifikācija		
Metafora		

Uzraksti, kas bija Tavi interesantākie atklājumi, pētot poēmas "Atraitnes dēls" formu un tēlainību! Vai/ko šis darbs mainīja Tavā šīs konkrētās poēmas uztverē un Tavos uzskatos par literatūru un literāro jaunradi vispār?
